

OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto

Lausuntopyyntönne OM 8/41/2015 arviomuistiosta Oikeusprosessin keventäminen 12.1.2016

Lausuntoa on pyydetty Pirkanmaan syyttäjänvirastolta, joka on lakkautettu 31.12.2013. Sen ja samalla lakkautetun Keski-Suomen syyttäjänviraston toimintaa jatkamaan perustetun Sisä-Suomen syyttäjänviraston lausuntona esitän lyhyesti seuraavaa:

1. Johdanto

Oikeusprosessin keventämiseen ja samalla nopeuttamiseen on ainakin rikospuolella kipeä tarve. Keventämisen ei tarvitse pelätä heikentävän oikeusturvaa. Itse asia oikeusturva voi olla kevennyksillä parannettavissakin esimerkiksi nopeutumisenä ja laadukkaampana todisteluna.

2. Kokoonpanojen keventäminen

Käräjäoikeuskokoonpanojen lautamiehistä tulisi kokonaan luopua.

Koko oikeusprosessin painopiste pitäisi siirtää hyvin selkeästi käräjäoikeuteen. Näyttöä ei saisi ottaa vastaan oikeudenkäynnissä kuin kerran. Ensisijaisesti muutoksenhakuoikeus näyttökysymyksissä tulisi rajata vain äärimmäisiin, purkutyypisiin poikkeustapauksiin. Kun näin raju muutos saattaa olla vaikeahko toteuttaa pikaisella aikataululla, pitäisi ensi vaiheessa siirtyä käräjäoikeudessa videotallennetun näytön hyödyntämiseen hovioikeuksien näytönharkinnassa. Ajan pilaaman näytön huono uusinta ylioikeudessa vaarantaa oikeusturvan. Työnsäästö puolestaan mahdollistaisi tuomariresurssien siirron käräjäoikeuksiin. Näin voitaisiin panostaa käräjäoikeusmenettelyn laadun parantamiseen enti-

sestään ja samalla vähentää muutoksenhaun tarvetta.

3. Käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn käyttöalan laajentaminen
Yksi keskeinen syy siihen, ettei kirjallista prosessia hyödynnetä koko laajuudessaan on asianomistajan oikeuksien tarpeettoman raskas turvaaminen järjestelmässä. Palaan tähän yhden kosketuksen periaatteen yhteydessä. Aihepiiriin liittäen esitän kuitenkin jo tässä, että asianomistajalle säädettäisiin valtiolle menevä oikeudenkäyntimaksu siitä, jos syyttäjä esittää hänen vaatimuksensa oikeudenkäynnissä.

Yhden tuomarin toimivallan pitäisi olla sama riippumatta siitä, onko menettely suullinen vai kirjallinen.

Täysimittaisen, kirjallisenkaan prosessin toimivaltaa ei pitäisi kuitenkaan siirtää syyttäjältä poliisille. Nykyisen syyttäjänsihteeristön eläköitymisen myötä olisi mahdollista rekrytoida esimerkiksi oikeusnotaari- tai muun soveltuvan koulutuksen omaavaa henkilöstöä tähän tarkoitukseen. Syyttäjälaitoksessa suunniteltuihin muutoksiin (Uudistuva ja yhtenäinen syyttäjälaitos, VKSV 24/34/15, 19.2.2016) kuuluukin muun muassa toimivallan delegointi syyttäjän ohjauksessa toimivalle tukihenkilöstölle.

Sen sijaan nykyisin täysimittaisessa prosessissa käsiteltäviä rikosasioita, kärkiesimerkkinä rattijuopumus, tulisi siirtää sakkomenettelyn piiriin. Tosin nykyisen sakkomenettelylain mukainen prosessikin on tarpeettoman monimutkainen ja siten raskas ja sitä pitäisi pyrkiä virtaviivaistamaan.

Valtaosa nykyisin liikennesrikoksiksi määritellyistä teoista samoin kuin erilaisista hallinnollisista tehostekriminalisoinneista pitäisi dekriminolisoida ja siirtää erillisen porrastetun hallinnollisen virhemaksujärjestelmän piiriin. Menettelyyn voisi liittää harkinnan mukaan myös jonkinlaisen virhepistejärjestelmän hallinnollisine sanktioineen.

4. Yhden kosketuksen periaate

Arviomuistiossa käsitellyssä muodossaan tämä ”periaate” on yliarvostettu. Sillä on vaikutusta käsittelyaikoihin ja tietyissä tapauksissa siihen, saadaanko lasia ylipäänsä käsiteltyä. Maasta poistuneiden ulkomaa-laisten osalta prosessi ei kuitenkaan konkretisoidu seuraamukseksi asti. Resurssisäästöä ei siis tule, mutta toki tilastot kaunistuvat.

Todellisessa yhden kosketuksen periaatteessa olisi erillinen, täysin suullinen prosessi jossa syyttäjä (tässä voitaisiin ajatella poliisi”syyttäjääkin”), ja päivystävä tuomari käsittelisivät (myönnettyjä) asioita 24/7 tai sitä lähentelevällä tahdilla. Haastehakemusta, haastetta, kirjallista syytettä tai tuomiota ei laadittaisi. Poliisi toisi epäillyt suoraan käsitteilyyn, jonka ainoa kirjallinen tuotos olisi tuomiolauselma täytäntöönpanoa varten. Tämä edellyttäisi tietenkin asianomistajan määräävän aseman osittaista ja hallittua purkamista. Korvausvaatimuksia ei selviteltäisi eikä käsiteltäisi. Kuten mm. tuomaripiireistä on ehdotettu, päivystystuomioistuimien vahvistaisi vain korvausperusteen ja asianomistaja voisi hakea vahingonkorvaustaan summaarisessa menettelyssä. Tätä lienee jo virallisesti osin torjuttuakin mallia kannattaisi ehdottomasti jatkoselvit-

tää ennakkoluulottomasti.

5. Syytetyn velvollisuuden osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin lieventäminen

Nykyinen lainsäädäntö, joka pakottaa syytetyn käyttämään oikeuttaan osallistua oikeudenkäyntiin henkilökohtaisesti ei ole järkevä. Arviomuis-
tion esitykset tämän pakon purkamiseksi ovat kannatettavia.

6. Videoyhteyden käytön laajentaminen

Paitsi syytetyn, asianomistajan ja heidän asiamiehensä, asianosaisista myös syyttäjän pitäisi voida osallistua oikeudenkäyntiin videoyhteyden kautta. Tarvetta olisi ja säästöjä saataisiin ainakin hovioikeuskäsittelyis-
sä.

7. Muita huomioita

Muuntorangaistusmenettely tulisi nyky muodossaan purkaa kokonaan. Aikoinaan tuomioistuimien lausui sakon tuomitessaan ”tai jollei sitä maksa pidettäväksi vankeudessa XX päivää”. Kun muuntosuhde edelleenkin on mekaaninen, voitaisiin tähän tapaan hyvin palata. Loppu olisi täytäntöönpanomenettelyä. Syyttäjän ja tuomioistuimen voimavarojen käyttö erilliseen muuntoprosessiin on suurta haaskausta. Ulosotto myöntää maksuaikaa ja mahdollisesti tietyin perustein myös luopuu täytäntöönpanosta.

Johtava kihlakunnansyyttäjä

Jouko Nurminen